

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

№ 49.

У Суботу 2. Децембра.

1844.

МЫСАО РОДОЛЮБНА

ПРЕДЪ ИЗГЛЕДОМЪ БСЕНСКОГЪ РАЗЛИВА ДУНАВА И САВЕ СРБИМА УОБИТЕ.

Дунавъ сильнымъ валомъ тече,
 Сильнымъ валомъ тече Сава,
 Вода од-а-свы страна расте;
 А земля се умянява;
 Земля тоне... юштъ е мало,
 И юштъ мало... пакъ нѣ нѣ:
 Нѣ Дуная, нѣ Саве,
 Бданъ езеръ ту е све.

Ко сврхъ зида Бѣлог-Града
 Тай прекрасный узоръ пазн,
 Крозь сладостно чувствованъ
 Уздахъ нѣму изъ срца излази;
 И ако срце Србски бѣ,
 Умъ той мысли да поводъ:
 „Како рѣке Србскогъ рода
 „Кадъ ће сложанъ быт' и родъ?!

„Кадъ ће мысли, када чувтва
 „Не различна у любви лит' се?!
 „Кадъ ће од-а-свудъ десне къ деснам',
 „Къ прсам' прса прилучит' се?!
 „Кадъ ће између братскогъ любца
 „Тай гласъ светый изаћи:
 „„Богъ насъ сложи, сложи будмо,
 „„Мы смо Срби, браћа сви!

Матія Банъ

СРБИ И НЬИОВЕ НАРОДНЕ ПЪСМЕ.

(Продуженив.)

Епискій одломакъ о битки на Косову свршув се са представлѣнѣмъ едне женске као дѣ-

войке, која познатогъ едногъ юнака између погинувши тражи. Изъ слѣдуюћи стихова може се видети, како Славяни женскино у своимъ пѣсмама представляю.

Уранила Косовка девојка,
 Уранила рано у неделю,
 У неделю прие яркогъ сунца,
 Засукала биеле рукаве,
 Засукала до бели лаката,
 На плѣнима носи леба бела,
 У рукама два кондира златна,
 У едноме лађане водице,
 У другоме руменого вина;
 Она иде на Косово равно,
 Па се шеће по разбою млада,
 По разбою честитого кнеза,
 Те преврѣ по крви юнаке;
 Когъ юнака у животу нађе,
 Умива га лађаномъ водицомъ,
 Причешѣе виномъ црвениемъ
 И залаже лебомъ биелнемъ.
 Намера е намерила была
 На юнака Орловића Павла,
 На кнежева млада барянтара,
 И нѣга е наша у животу,
 Десна му е рука осечена
 И ллева нога до колена,
 Вита су му ребра изломлѣна,
 Виде му се цигерице беле;
 Измиче га изъ те млоге крвце,
 Умива га лађаномъ водицомъ,
 Причешѣе виномъ црвениемъ,
 И залаже лебомъ биелнемъ;
 Кадъ юнаку срце занграло,
 Проговара Орловићу Павле:
 „Сестро драга, Косовко девојко,
 Коя ти е голема неволя,
 Те преврѣшъ по крви юнаке?

Кога тражишъ по разбою млада?
 Или брата, или братучеда?
 Ил' по греку стара родителя?
 Проговара Косовка девојка:
 „Драгій брато, деліо незнана!
 Я одъ рода никога нетражимъ,
 Нити брата, нити братучеда,
 Ни по греку стара родителя;
 Мож' ли знати, деліо незнана,
 Кадъ кнезъ Лаза причешћива войску
 Кодъ прекрасне Самодреже цркве
 Три неделъ тридестъ калуђера?
 Сва се Србска причестила войска,
 Найпоследне три войводе бойне:
 Едно есте Милошу войвода,
 А друго е Косанчићъ Иване,
 А треће е Топлица Милане;
 Я се онде деси на вратима,
 Кадъ се шета войвода Милошу,
 Красанъ юнакъ на овоме свету,
 Сабля му се по калдрми вуче,
 Свиленъ калпакъ оковано перфъ,
 На юнаку коласта аздія,
 Око врата свилена марама,
 Обазре се и погледа на ме,
 С' себе скиде коласту аздію,
 С' себе скиде, па е мени даде:
 На, девојко, коласту аздію,
 По чему ћешъ мене споменути,
 По аздіи по имену моме:
 Ево т' идемъ погинути, душо,
 У табору честитого кнеза;
 Моли Бога, драга душо моя,
 Да ти с' здраво изъ табора вратимъ,
 А и тебе добра срећа нађе,
 Узећу те за Милана мога,
 За Милана Богомъ побратима,
 Кой е мене Богомъ побратіо,
 Вишњимъ Богомъ и светымъ Јованомъ;
 Я ћу теби кумъ венчаній быти.
 За њимъ иде Косанчићъ Иване,
 Красанъ юнакъ на овоме свету,
 Сабля му се по калдрми вуче,
 Свиленъ калпакъ, оковано перфъ,
 На юнаку коласта аздія,
 Око врата свилена марама,
 На руци му бурма позлаћена,
 Обазре се и погледа на ме,
 С' руке скиде бурму позлаћену,
 С' руке скиде, па е мени даде:
 На, девојко, бурму позлаћену,
 По чему ћешъ мене споменути,
 А по бурми по имену моме:

Ево т' идемъ погинути, душо,
 У табору честитого кнеза;
 Моли Бога, моя душо драга,
 Да ти с' здраво изъ табора вратимъ,
 А и тебе добра срећа нађе,
 Узећу те за Милана мога,
 За Милана Богомъ побратима,
 Кой е мене Богомъ побратіо.
 Вишњимъ Богомъ и светымъ Јованомъ;
 Я ћу теби ручній деверъ быти.
 За њимъ иде Топлица Милане,
 Красанъ юнакъ на овоме свету,
 Сабля му се по калдрми вуче,
 Свиленъ калпакъ оковано перфъ,
 На юнаку коласта аздія,
 Око врата свилена марама,
 На руци му копрена одъ злата,
 Обазре се и погледа на ме,
 С' руке скиде копрену одъ злата,
 С' руке скиде, па е мени даде:
 На, девојко, копрену одъ злата,
 По чему ћешъ мене споменути,
 По копрени по имену моме:
 Ево т' идемъ погинути, душо,
 У табору честитого кнеза;
 Моли Бога, моя душо драга,
 Да ти с' здраво изъ табора вратимъ,
 Тебе, душо, добра срећа нађе,
 Узећу те за верну любовцу.
 И одоше три войводе бойне.
 Ња я данасъ по разбою тражимъ.“
 Ал' беседа Орловићу Павле:
 „Сестро драга, Косовка девојко!
 Видишъ, душо, она копля бойна
 Понајвиша а и понајгућиша,
 Онде ѝ пала крвца одъ юнака
 Та доброме коню до стремена,
 До стремена и до узенђіе,
 А юнаку до свилена паса,
 Онде су ти сва три погинула,
 Већ ти иди двору биеломе,
 Некрвани скута и рукава.“
 Кадъ девојка саслушала речи,
 Проли сузе низъ биело лице,
 Она оде свомъ биелу двору
 Кукајући изъ биела грла:
 „Но јадна! уде ти самъ среће!
 Да се, јадна, за зеленъ боръ ватимъ,
 И онъ бы се зеленъ осушио.“

Ова приповѣдка требало бы управо, као што смо већ напоменули, да закључи јуначкиј вѣкъ, кои многе одломке, илити поособна пое-

тична сачиньня сажрава. Ритмусъ е ньовъ врло прость, онъ састон изъ десеть трохея одъ петъ двосложны стопа, и ускъ пада у другу стопу. Ова простота чини лакость стиха, и то е по свой прилици узрокъ, што се множина стихова кодъ народа овы предѣла наоди; ербо кодъ други Славяна, кодъ кои е ритмусъ тежій, народъ много више воли у прози приповѣдати? Овай размѣръ, осимъ тога музики подложанъ, можда е узрокъ быо, што се овдешнѣ стихотворство нѣе усавршенствовало. Еръ онъ, занимаюћи се подобногласношчу ньовомъ, одузима ймъ слободно приповѣданъ, а нарочито могућность приповѣдке полѣпшати. Кадъ погледимо Грчкій хекзаметръ, видимо, да и онъ такоѣръ изъ два стиха, преломкомъ раздѣлна, састон, кое су доцнѣе саждинили, но овай е преображай онда текъ слѣдовао, кадъ су престаили были стихове узъ музику пѣвати, него су йй само говорили. Напротивъ кодъ Славяна юштъ еднако стои поезія подъ управомъ музыки, на зато е оно строго придржаванъ лирическе форме, повтораваѣ рѣчій, и почетакъ стихова на еднакій начинъ, а то све ограничава слободно гйбанъ стиха у епопеи. Србско нарѣчье одъ свю остала Славянски нарѣчья има найвише хармоніе и прїятности, оно умекшава тврдость сугласны писмена, и скоро е Талиянскій языкъ Славяна.

(Продуженіе слѣдуе.)

НЕШТО О ДУБРОВНИКУ.

(Продуженіе.)

Устроеніе грађанско (organisation civile) ове нове слободне обитине (republique) было е у почетку сасвимъ народовладно (démocratique): языкъ, кнѣжевноеть, законсловіе и обычаи Римляна ту невредими за доста времена уздржали су се; дакле неправо е мыслити, да су сами градови Рима и Константинополя были схранитѣ Латинскога изображеня; и Дубровникъ узъ нѣа дѣли ту призамѣрну славу, и единствено таковимъ средствомъ онъ е могао увеличати се, блистателно одржати међу якими и ѣмму често непрїятельскимя народима, разширити на далеко свою трговину, получить великій утицай у восточной политики, участвовати у занѣста найвећимъ людскимъ догађанма и постигнути трудомъ и непрестаномъ погйбелъи свой тринаестый вѣкъ живота, изражаваюћи се по

томе у постоянству съ великимъ царствама свѣта.

Оскудица у земљишту одбацала е силовито Дубровчане на море, кое йй са свы страна обкружаваше, и ово е почело быти живаль ньовъ. За мало времена имали су єдну велику бродбу трговачку, очистили су Ядранско море одъ гусара, и постали на овоме тесноморю (golphe) найвећи саинадници, што су Венеціани имали.

Но поспѣшно и примѣрно умпожаванъ богатства даде ймъ зажелити мало шире границе: то разширенъ было ймъ е у истину и преко нужно, еръ они никако нису могли живити у своіой самоћи, а да неступе у саюженъ са пограничнимъ народима, съ коима су трговали и добыли пристаништа, безъ кои су сасвимъ были. На ближней краини виђало йй се множество, и одъ кайлѣпши, што йй е на свѣту; съ тога они продужише мало по мало свой градъ до сувога края. Тада многочислени Славяни изъ околны предѣла притрчавали су къ нѣма, примамлѣни добыћу, редомъ и сигурношчу, коя се онди уживала, и тако крвь двои племена, сѣверногъ и Римскогъ, слѣе се у єдну, и створи оно благополучно смѣшанъ, изъ кога е после нова Европейска изображеность произтекла. — Ёзыкъ Латинскій брзо се изгуби у народу, и ништа друго нѣе быо, него языкъ правительственный; исто име одъ Рагузе претвори се у Дубровникъ, изъ рѣчи Славянске дубрава, кое су у оно доба прикрывале брдо, на подножїю кога градъ се е простирао. Краль Далматинскій Стѣпанъ дарова Жупу, Гружъ, Рѣву и Заторъ Дубровчанима, кои су одъ другогъ опетъ краля єдногъ добыли юштъ и она три острова, коя Пинїусъ именовъ Елафида означавала. Было е време, кадъ су они притяжавали цѣлу половину приморске Далмаціе, но часть єднати притяжанїа утече ймъ изъ руку, и само земљиште између Котора и Корчуле (Corcira nigra) было е обычный просторъ ньовое рипублике.

Народъ малочисленный, заузетъ савъ тргованѣмъ и кнѣжествомъ, по нарави е непрїятель рата, и зато Дубровчани у свако време особито паштѣли су се, да ратъ избѣгну. У своимъ неспоразумѣнїяма они су често свое ползе жертвовали, и само кадъ бы те ползе таке были, да се никако нису могле жертвовати безъ особите погйбелы свое, на кадъ бы они суетно изтратили сва средства, коя е ньова мудра по-

КЪ ПРИПРЕМИ

ЗА НАЗИВОСЛОВНЫЙ РЪЧНИКЪ

ДРУЖСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

(ДОДАТАКЪ.)

литика могла измыслити, само у томе случаю устали бы на оружје, а и тада волели бы своимъ трошкомъ оружати оне себи прїятельске народе, кое бы знали, да су доста яки, за моћи ий обранити, неголи кретати свое грађане съ послова, и на губиште шилати. Но изъ тога нетреба заключавати, да Дубровчани нису никадъ на бойно полъ излазили; и особито се примѣтити има, да су готово свагда добытници были. Ово пакъ односити се мора колико на нѣову храбрость и на изкуство нѣовы войвода у военной науци, толико и на ону вѣштину, по којој су знали улести у свое догађае каквогъ могућногъ кнеза или краля. Средина дванаестогъ столѣтїа нѣова е найзнатнїа бойна епоха. Онда Неретвани, они страшни приморци Јадрански, кои е повѣсть мало, или ни мало нїе позната, но коима велика Венеція морала е ружный данакъ неко време плаћати, были су побѣђени одъ Дубровчана; такођеръ е и Барифъ, Босанскїй Банъ, кои е у едној битки кодъ Требини изгубио 4.000 людї, што надоше мртви, осимъ великога броя зароблѣны, быо принуђенъ заискати миръ, платити ратне трошкове и поклонити еданъ уговореный даръ ренублики. У овомъ бою Дубровнику су помагали саюженни градови Которъ, Дутчинъ и Перастъ. —

(Продуженїе слѣдую.)

ИСКРИЦЕ.

XXIII.

Крозъ различите зраке разтежу се уди твои силни, славный народе мой! У едно време ты видишь снѣгове и цвѣће, позоришта и планине, медвѣде и кнезове. Съ Рускомъ земљомъ имамо мы Юго-Славяни общеность языка, съ Нѣмачкомъ закона, съ Грчкомъ зрака, съ Талїанскомъ наука. Многа и различита су сѣмена међу нама, само нека едно друго нештети, па ће многи и различити плоди родити! Може нашъ народъ да саедини сѣверъ съ югомъ, да понови народе старе и уморене, и да у Европу штогодъ улие Азиатскога духа. Лѣпота нѣгова нїе безъ снаге; нїе снага тежка и дебела, него хитра и танка; нїе хитрость вѣтрена, него любезна и промышлѣна; нїе сила живинска, него сладка и добростива, коя одъ любви долази, и любовь рађа, нешто између духа и тѣла, између нарави и наука, између помысли и послованя.

Али добро твое нїе јоште ино, него клица малешна, коју валя ранили многимъ зноемъ, валя ю наводнити сузама нашимъ, а до потребе и јоначкомъ крвљу нашомъ.

Abart, f. изродъ; изметакъ.	(Ball, игра, игра).
Abbild, n. слика.	(Ballada, сказкопѣвъ).
Abdruck, m. одпечатакъ.	(Ballon, лопта).
Aberglaube, m. суевѣрїе.	(Ballotiren, зрнати).
Aberrwiß, Aßterwiß, m. безумство; будалаштина.	Ballet, вѣштоплѣсъ).
Abgemessen, ad. праесїсе, одѣчно.	(Balast, притега).
Abchied, m. одпустъ.	(Bankett, часть, ширъ, гостба).
Abstoßung, f. repulsio, одбианъ; одбой.	(Bankrott, пропалица).
Abstufung, f. постепеность.	Barometer, Baroscop, воздушухомѣръ.
Abtretung, f. уступанъ, уступъ.	Bastard, ванбрачно дѣте; конпле; еустрица.
Abzugsgeld, n. изселбина; одбитакъ.	(Bass, низакъ гласъ).
Accreditiren, v. а. опуновѣрити.	(Bajonet, бодило).
Adjutant, m. приручникъ.	(Batallion, тусућина).
Adresse, f. надпись; одпись.	Benevola fassio, добровольно признанъ.

(Додатакъ къ Lit. А.)

Autonomia, самозаконность.	Benevolum examen, кривичный испить.
Autopsia, самовиђенъ, самогледъ.	Bestialitas, скотство; скотоложество.
Aversionaliter, едно на друго, одѣкомъ.	Biblioteca, књижица.
Avocatio, одаванъ, одзовъ.	Bilateralis, обостранный.
Absurdum, неумно, нескладно.	Bigamia, двобрачїе; двосупружїе.
Absurditas, неумность, нескладность.	(Bigoteria, препобожность).
Aera, лѣтоброй.	Billanx, смѣръ, двовѣсница.

В.

(Banquier, новчаръ).	Biographia, житїе.
(Banka, новчаръ).	Blasphemia, хула.
Baptismales literae, крштено писмо.	(Bombast, пустословїе).
Basis, основъ; основка.	Bona fides, добромысленность.
(Bagatela, ситница).	Bona fide, добромыслено.
(Balkon, высникъ, погледникъ, надвысь).	Bonificatio, накнада.
	Brevi manu, изъ руке, на брзу руку.
	Bulla, повеля.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственој Книгопечатни у Београду.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА